

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

PECULIARITIES OF FORMATION OF NATIONAL INVESTMENT POTENTIAL

Метою статті є проведення аналізу особливостей формування національного інвестиційного потенціалу України. Визначено, що інвестиційний потенціал пов'язується із національним багатством та валовим внутрішнім продуктом. Структура національного багатства охоплює три складові. Обґрунтовано, що суспільне багатство охоплює виробничі засоби, які в свою чергу охоплюють основні та оборотні засоби. Доведено, що незадовільний фінансовий стан у поєднанні із обмеженим доступом до інвестиційних ресурсів для підприємств унеможливають так необхідну модернізацію основних засобів та виробничо-технологічних процесів, а також нарощування обсягів виробництва. Обмеженість власних ресурсів та неможливість залучення зовнішніх інвестицій призводять до втрати конкурентних позицій промислових підприємств на внутрішньому та світовому ринках. Дана ситуація характерна не тільки для промислових підприємств, а і для підприємств інших видів економічної діяльності, в тому числі сільськогосподарських, підприємств транспорту тощо.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, національна економіка, національне багатство, основні засоби, формування.

Целью статьи является проведение анализа особенностей формирования наци-

онального инвестиционного потенциала Украины. Определено, что инвестиционный потенциал связывается с национальным богатством и валовым внутренним продуктом. Структура национального богатства охватывает три составляющие. Обосновано, что общественное богатство охватывает производственные средства, которые в свою очередь охватывают основные и оборотные средства. Доказано, что неудовлетворительное финансовое состояние в сочетании с ограниченным доступом к инвестиционным ресурсам для предприятий невозможным так необходимую модернизацию основных средств и производственно-технологических процессов, а также наращивание объемов производства. Ограниченность собственных ресурсов и невозможность привлечения внешних инвестиций приводят к потере конкурентных позиций промышленных предприятий на внутреннем и мировом рынках. Данная ситуация характерна не только для промышленных предприятий, но и для предприятий других видов экономической деятельности, в том числе сельскохозяйственных, предприятий транспорта.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, национальная экономика, национальное богатство, основные средства, формирование.

УДК 330.322

Окаянюк К.М.

здобувач

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій

Окаунук Катерина

Black Sea Research Institute of Economics and Innovation

The purpose of the article is to analyze the peculiarities of the formation of the national investment potential of Ukraine. In the context of economic globalization, sometimes the possibility of state influence on the development of individual business structures and economic entities is much smaller than the influence of the global economy and international corporations. Given these trends, there is a need to assess the investment potential at different levels: national, sectoral, territorial and local. It is determined that the investment potential is associated with national wealth and gross domestic product. The structure of national wealth includes three components. It is substantiated that social wealth covers the means of production, which in turn include fixed and current assets. It is determined that in the context of assessing the investment potential through the national wealth and fixed assets of Ukraine, industry is the dominant imperative, which should be considered transport with related economic activities and administrative support services. It is proved that unsatisfactory financial condition in combination with limited access to investment resources for enterprises make it impossible to modernize fixed assets and production and technological processes, as well as increase production. Limited own resources and the inability to attract foreign investment lead to the loss of competitive positions of industrial enterprises in domestic and global markets. This situation is typical not only for industrial enterprises, but also for enterprises of other types of economic activity, including agricultural, transport enterprises, etc.

In terms of assessing the investment potential through the national wealth and fixed assets of Ukraine, industry is defined as the dominant imperative, which should be considered transport with related economic activities and administrative support services. A high degree of depreciation of fixed assets was established, in particular, for industry this figure is 66.4%, for transport with related economic activities - 62.9%, and for administrative support services as much as 83%. Thus, the types of economic activity that occupy the largest share in the structure of fixed assets of Ukraine are characterized by the highest level of wear. The established pattern clearly has a negative impact on the level of investment potential.

Key words: investment potential, national economy, national wealth, fixed assets, formation.

Постановка проблеми. В умовах сучасної нестабільної ситуації в Україні потреба в нових інвестиціях обумовлена необхідністю вирішення як поточних, повсякденних завдань, пов'язаних з необхідністю підтримувати економічний розвиток за схемою розширеного відтворення в рамках заданої економічної моделі, так і завдань надзвичайного характеру, що виникають через невідворотну необхідність ліквідації загрози виникнення гострої кризи, пов'язаної з дестабілізацією економічної обстановки» [1, с. 80].

В умовах децентралізації влади та фінансів виникає необхідність структурних змін та дивер-

сифікації видів економічної діяльності не тільки на рівні держави, а і на локальному та мезорівнях, оскільки виникають загрози неможливості адаптації провідних підприємств і галузей до нових викликів і конкурентних умов на тлі інтенсивного розвитку цифрових технологій та глобалізації. В умовах глобалізації економіки, інколи, можливості впливу держави на розвиток окремих підприємницьких структур та суб'єктів господарювання значно менший ніж вплив глобальної економіки та міжнародних корпорацій. Враховуючи такі тенденції, виникає необхідність здійснення оцінки інвестиційного потенціалу на різних рівнях:

національному, галузевому, територіальному та локальному.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення формування національного інвестиційного потенціалу досліджено вітчизняними ученими, а саме: Григор'єв Г.С., Косолапов В. Л., Колосов В. Є. Крамаренко І.С., Куцин І.М., Кириченко К.І., Іртищева І.О., Стройко Т.В., Стегней М.І., Сушко К.В., Морозов А. О., Федоренко В. Г., Шапошников К.С., Чернова О.В. та інші. Однак постійні структурні трансформації потребують додаткових досліджень у формуванні національного інвестиційного потенціалу України.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу особливостей формування національного інвестиційного потенціалу України.

Виклад основного матеріалу досліджень. Дослідники інвестиційної сфери найчастіше національний інвестиційний потенціал пов'язують із довготерміновими вкладеннями у виробничу і невиробничу сфери з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [2, с. 112; 3, с. 320; 4, с. 260; 5, с. 187].

С.О. Заїка під інвестиційний потенціал характеризує як «сукупність прихованих інвестиційних ресурсів, можливостей, запасів, які під впливом різних факторів взаємодіють для вирішення поставлених стратегічних завдань» [6]. І. П. Нечитайло трактує національний інвестиційний потенціал країни як «суму національного багатства, що накопичене суспільством на момент оцінювання потенціалу та валового продукту поточного періоду, що спрямовується на заощадження» [7].

Таким чином, інвестиційний потенціал пов'язують із національним багатством та валовим внутрішнім продуктом. Структура національного багатства охоплює три складові (рис. 1).

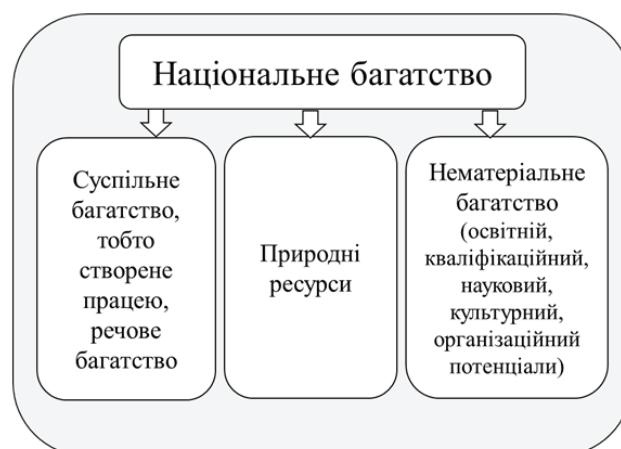

Рис. 1. Структура національного багатства

Джерело: узагальнено на підставі [8]

Суспільне багатство охоплює виробничі засоби, які в свою чергу охоплюють основні та оборотні засоби. За величиною залишкової вартості на початок 2018 року основні засоби в цілому по Україні становили 3571 млрд грн, а на кінець року – 3783 млрд грн. Коефіцієнт індексації основних засобів склав 118,4% а коефіцієнт зносу 60,6% (табл. 1)

Характеристики зміни та структури основних засобів України не сильно відрізняються за

Таблиця 1

Основні засоби України за 2018 рік

Назва виду економічної діяльності	Код за КВЕД	Первісна (переоцінена) вартість основних засобів на кінець року		Коефіцієнт індексації (переоцінки) основних засобів, %	Ступінь зносу основних засобів, %	Темп зростання (зниження) основних засобів, %
		тис. грн	у % до загального обсягу			
А	Б	7	8	13	14	15
Усього		9609999992	100,0	118,4	60,6	102,6
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	А	407145953	4,2	101,6	35,4	112,4
Промисловість	В,С,Д,Е	3271669184	34,0	129,5	66,4	102,9
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	В	411805990	4,3	98,8	43,1	106,4
Переробна промисловість	С	1257573160	13,1	103,6	64,3	103,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Д	1423236799	14,8	174,9	73,7	101,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	Е	179053235	1,8	217,3	77,4	101,7
Будівництво	Ф	91715211	1,0	101,8	44,5	107,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Г	215624770	2,2	100,3	42,1	111,6

А	Б	7	8	13	14	15
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Н	1729587337	18,0	134,4	62,9	101,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	І	30963837	0,3	101,2	41,7	102,9
Інформація та телекомунікації	J	127084710	1,3	100,3	59,9	107,5
Фінансова та страхова діяльність	К	68694896	0,7	103,9	44,8	107,1
Операції з нерухомим майном	L	1064119014	11,1	110,7	57,5	101,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	М	35681186	0,4	100,2	50,3	106,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	1487471337	15,5	110,7	83,0	100,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	О	307430	0,0	112,2	54,6	104,5
Освіта	Р	4102166	0,0	100,9	41,1	103,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	27717342	0,3	100,9	47,4	108,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	22466323	0,2	99,3	40,1	102,7
Надання інших видів послуг	S	3200832	0,0	101,0	45,9	105,6

Джерело: [9]

останні п'ять років, тому 2018 рік може слугувати базисним роком для здійснення оцінки структури основних засобів за різними видами економічної діяльності.

Статистичні дані доводять, що найбільша частка основних засобів України зосереджена у промисловості і вона становить 34%. У структурі основних засобів промисловості найбільшу частку у розмірі 14,8% займають основні засоби постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також 13,1% займають основні засоби переробної промисловості.

Після промисловості, за величиною основних засобів йде транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, їх частка складає 18%. І на третьому місці у структурі основних засобів стоїть діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування із часткою основних засобів 15,5%.

Таким чином, у розрізі оцінки інвестиційного потенціалу через національне багатство та основні засоби України, промисловість виступає домінантним імперативом, за яким слід розглядати транспорт із супутніми видами економічної діяльності та адміністративно-допоміжне обслуговування.

Негативною характеристикою основних засобів України є високий ступінь їх зношеності, зокрема для промисловості це показник становить 66,4%, для транспорту із супутніми видами економічної діяльності – 62,9%, а для адміністративно-допоміжного обслуговування аж 83%. Таким чином, для видів економічної діяльності, які

займають найбільшу частку у структурі основних засобів України характерним є найвищий рівень їх зношеності. Встановлена закономірність однозначно негативно впливає на рівень інвестиційного потенціалу. Виникає парадоксальна ситуація, яка проявляється в тому, що для покращення рівня інвестиційного потенціалу країни необхідно інвестувати кошти в оновлення основних засобів провідних галузей економіки, тобто знову необхідні інвестиції.

Задля покращення позиції України на світових ринках необхідно активізувати співпрацю бізнесу (власників), влади та представників громадського суспільства в напрямку розробки та прийняття загальнодержавних та територіальних програмних документів. Це тягне за собою необхідність створення правового забезпечення та організаційно-економічного механізму погодження інтересів всіх учасників даного виду співпраці на партнерських засадах та довгостроковій основі. Присутність представників наукової сфери у такій співпраці прискорить інноваційний розвиток на національному, галузевому та територіальному рівнях.

Висновки з проведеного дослідження. Доведено, що незадовільний фінансовий стан у поєднанні із обмеженим доступом до інвестиційних ресурсів для підприємств унеможливають так необхідну модернізацію основних засобів та виробничо-технологічних процесів, а також нарощування обсягів виробництва. Обмеженість власних ресурсів та неможливість залучення зовнішніх інвестицій призводять до втрати конкурентних

позицій промислових підприємств на внутрішньому та світовому ринках. Власне кажучи така ситуація характерна не тільки для промислових підприємств, а і для підприємств інших видів економічної діяльності, в тому числі сільськогосподарських, підприємств транспорту тощо.

У розрізі оцінки інвестиційного потенціалу через національне багатство та основні засоби України, промисловість визначено домінантним імперативом, слід за яким необхідно розглядати транспорт із супутніми видами економічної діяльності та адміністративно-допоміжне обслуговування. Встановлено високий ступінь зношеності основних засобів, зокрема для промисловості це показник становить 66,4%, для транспорту із супутніми видами економічної діяльності – 62,9%, а для адміністративно-допоміжного обслуговування аж 83%. Таким чином, для видів економічної діяльності, які займають найбільшу частку у структурі основних засобів України характерним є найвищий рівень їх зношеності. Встановлена закономірність однозначно негативно впливає на рівень інвестиційного потенціалу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Розмислов О.М. Сучасна інтерпретація механізму інвестиційної політики в регіонах в умовах економічної кризи. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. №2 (36). С. 80-84.
2. Банківська енциклопедія / кол. авт. : М. І. Савлук, А. М. Поддєрогін, А. А. Пересада, Н. Д. Олексієнко, І. Н. Лазенко ; під ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. К. : Ельтон, 1993. 328 с.
3. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2005. 848 с.
4. Новий словник іншомовних слів : близько 40 000 слів і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк ; за ред. Л. І. Шевченко. К. : АРІЙ, 2008. 672 с.
5. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. 4-е вид., випр. та доп. К. Львів : Знання ; ЛБІ НБУ. 566 с.
6. Заїка С. О. Інвестиційний потенціал підприємства та варіанти його формування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки* 2015. Вип.13, ч.1. С. 84-86.
7. Нечитайло І. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 15. С. 25-29.
8. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка). Навч. пос. 2-ге вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2009. 688 с.
9. Основні засоби України. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.05.2019 року)

10. Іртішчева І.О., Крамаренко І.С. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. *Регіональна економіка*. 2014. № 2 (72). С. 84-95.

11. Крамаренко І.С., Сенкевич О.Ф., Клецов Є.С., Прокопенко Н.О., Кльоц Ю.Ю. Особливості формування інвестиційного потенціалу: регіональний та національний аспект. *Вісник ХНАУ*. 2019. № 3. С. 343-357.

REFERENCES:

1. Rozmyslov O.M. (2014). Suchasna interpretatsiia mekhanizmu investytsijnoi polityky v rehionakh v umovakh ekonomichnoi kryzy. [Modern interpretation of the mechanism of investment policy in the regions in the economic crisis], *Economic Bulletin of Donbass*, no.2 (36), pp. 80-84. (in Ukrainian)
2. Savluk M.I., Podderogin A.M., Peresada A.A., Oleksienko N.D. and Lazenko I.N. (1993) Bankiv'ska entsyklopediia [Banking encyclopedia], Kiev : Elton, Ukraine. (in Ukrainian)
3. Kunch Z.Y. (2005). Universal'nyj slovnyk ukrains'koi movy [Universal dictionary of the Ukrainian language], Ternopil: Textbook Bogdan, Ukraine. (in Ukrainian)
4. Shevchenko L.I., Nika O.I., Khomyak O.I. and Demyanyuk A.A. (2008). Novyj slovnyk inshomovnykh sliv : blyz'ko 40 000 sliv i slovospoluchen' [New dictionary of foreign words: about 40,000 words and phrases], Kiev, Ukraine (in Ukrainian)
5. Zagorodniy A.G. (1996). Finansovyj slovnyk [Financial Dictionary]. Lviv: Knowledge; LBI NBU. Ukraine. (in Ukrainian)
6. Zaika S.O. (2015). Investycijnyj potencial pidpryjemstva ta varianty jogo formuvannja [Investment potential of the enterprise and options for its formation]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences Issue*. 13, no. 1, pp. 84-86. (in Ukrainian)
7. Nechitaylo I.P. (2010). Analiz suchasnyh pidhovid do vyznachennja investycijnogo potencialu regionu [Analysis of modern approaches to determining the investment potential of the region]. *Investments: practice and experience*, no. 15, pp. 25–29.
8. Biletskaya L.V., Biletsky O.V. and Savich, V.I. (2009). Ekonomichna teoriya (Politekonomija. Mikroekonomika. Makroekonomika). [Economic theory (Political Economy. Microeconomics. Macroeconomics)]. Kiev, Center for Educational Literature, Ukraine (in Ukrainian)
9. Fixed assets of Ukraine. State Statistics Service, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 01 June 2019). (in Ukrainian)
10. Irtyshcheva I.O. and Kramarenko I.S. (2014). Investycijna pryvablyvist' ekonomiky: mizhregional'ni asymetrii' [Investment attractiveness of the economy: interregional asymmetries], *Regional economy*, no. 2 (72), pp. 84-95. (in Ukrainian)
11. Kramarenko I.S., Senkevich O.F., Kletsov E.S., Prokopenko N.O. and Klets Yu.Yu. (2019). Osoblyvosti formuvannja investycijnogo potencialu: regional'nyj ta nacional'nyj aspekt [Features of investment potential formation: regional and national aspect], *Bulletin of KhNAU*, no. 3, pp. 343–357. (in Ukrainian)